

РЕЦЕНЗИЯ

от

Проф. Д-р Поля Голева

**Относно конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент” в
научна област 3. Социални, стопански и правни науки.**

Професионално направление 3.6. Право. Научна специалност :

Стопанско право

на

МАРИЯ ПЕТКОВА КЪОСЕВА

Биографични данни за кандидата

На конкурса за доцент, обявен в „Държавен вестник” бр. 94 от 25.11.2016 г. със заповед на Ректора на ПУ «П. Хилендарски» се яви един кандидат – гл. ас д-р Мария Петкова Къосева. Същата е подала необходимите документи в законоустановения срок на 24.02.2017 г. Със заповед на Ректора на ПУ „П. Хилендарски” Р33-843 от 01.03.2017 г. е определено научно жури, утвърдено с решение на ФС на ЮФ, протокол 50/27.01.2017 г. Със заповед Р 33-1439 от 13.04.2017 г. заповедта е видоизменена като външният член проф. д-р Силви Чернев е заменен с резервния член проф. д-р Анелия Йорданова Мингова.

Г-жа Къосева е завършила през 1999 г. висше юридическо образование в СУ „Св. Климент Охридски”. В момента кандидатката е главен асистент в Юридическия факултет на Пловдивския университет „П. Хилендарски”. Като такава води семинарни занятия по търговско

право – редовна и задочна форма на обучение; по облигационно право; лекции по търговско право от учебната 2015/2016г.; по банково право – от учебната 2013/2014 г.; репетиториум по гражданскоправни науки – от учебната 2012/2013 г. От 2011г. до днес е главен асистент и в БСУ, където изнася лекции по гражданско право – обща част - редовна и задочна форма на обучение, по банково право, конкурентно право и право на вероизповеданията. Доктор по право е от 2010 г. Има една монография, с която участва в настоящия конкурс и 4 статии. Статиите не са от областта на стопанското право. Няма данни за цитирания от други автори.

Характеристика на хабилитационния труд

Г-жа Кьосева кандидатства за академичната длъжност „доцент” с монографията си „Картелът в конкурентното право. Част 1”, издание на „Кинг”, 2017 г. В следващите редове предмет на обсъждане ще бъде посочената монография, като рецензентът е длъжен да даде отговор на въпроса, дали трудът на г-жа Кьосева съдържа научните качества, определени в Закона за развитие на академичния състав в РБ и дали отговаря на необходимите изисквания.

1. Тема на труда

Предметът на научното изследване, както следва и от заглавието на монографията, е картелът в конкурентното право. Темата е била обект на отделни научни изследвания и статии, но не и на монографично равнище. За първи път авторката систематизира на едно място всички

страни, свързани с картела в конкурентното право и по-конкретно историческото и сравнителноправното развитие, връзката между конкуренция и картел, картела като вид ограничение на конкуренцията, фактическия състав на общата забрана за картел. Картелът е разгледан във всички негови аспекти, задълбочено и всеобхватно. Досега тази тема не е била обект на самостоятелно научно изследване, което дава възможност на авторката да предложи нови идеи относно правната уредба на картела в Закона за защита на конкуренцията. В същото време темата е актуална и доказателство за това е огромният брой съдебни решения на Съда на ЕС, които са цитирани и анализирани в книгата. Тя е не само теоретична, но и с голямо практическо значение. Много от въпросите, на които се спира авторката, се решават в съдебната практика на ЕС и в правната литература. Относно темата следва да се отбележи и фактът, че тя се различава от темата на дисертацията на докторантката, с което е спазено важно изискване на ЗРАСРБ – хабилитационният труд да не повтаря, нито да съдържа части от дисертацията на кандидатката за доцент. И за да приключа изложението относно темата, ще си позволя да посоча още, че темата предоставя големи възможности за научни приноси и за задълбочени научни изследвания, за разкриване на слабостите и несъвършенствата в българската правна уредба и за предложения за усъвършенстване на законодателството.

2. Обща характеристика на труда

Монографията се състои от 238 стр., списък на използваната литература и списък на съкращенията. Изложението е подредено

систематически в 3 глави, в които то се разгръща в своята логическа последователност. В глава първа, озаглавена „обща положения“, се съдържа исторически и сравнителноправен преглед, разглеждат се конкуренцията и конкурентното право. Глава втора е посветена на картела като вид ограничение на конкуренцията. В нея са намерили място понятията „ограничаване на конкуренцията“, „форми и видове ограничаване на конкуренцията“, „понятието, същността и характеристиката на картела“. Глава трета, която е най-обемна, обхваща общата характеристика на фактическия състав на общата забрана за картел, понятието за предприятие и сдружения на предприятия, споразумения, решения и съгласувани практики, ограничаване на конкуренцията по цел или резултат, значителност на ефекта върху конкуренцията, засягане на търговията между държавите – членки и принципа „едно единно, продължавано нарушение“. Структурата на труда е точна и обоснована, затова не може да се направят забележки към нея.

Положително качество на монографията, което говори и за добросъвестността на авторката, е коректното, пълно използване и цитиране на всички достъпни на български, немски, английски езици автори, които са засягали в своите съчинения въпросите, разисквани в книгата. Изложението над линия върви успоредно с едно сравнително не малко по обем изложение под линия, в което подробно са цитирани както авторите, така и богатата съдебна практика на Съда на ЕС. Положителна черта на работата е разглеждането и анализирането на множеството решения на Съда на ЕС и на Съда на Европейските общности.

Положително качество е използването на сравнителноправния и историкоправния подход в работата. Авторката непрекъснато се позовава на европейски директиви и регламенти, които заемат значително място в правната уредба на конкурентното и картелното право. Трудът изобилства със съдебни решения, постановени от Съда на Европейския съюз. В изложението успоредно с българската правна уредба на картела върви регламентацията в Договора за функциониране на ЕС.

Монографията съдържа определения на основни понятия на конкурентното право. Поради липса на легална дефиниция на понятието за конкуренция в националното и европейското право, авторката се позовава на предложеното от теорията за автономията на предприятието определение, според което конкуренция е налице, когато на пазара на определени стоки или услуги има повече от едно независимо предприятие като предложител и купувач, който автономно определя поведението си на пазара въз основа на търсенето и предлагането – с. 52. Авторката ни запознава и с конкурентното отношение като отношение между три лица – най-малко двама предложители или консуматори на една и съща стока или услуга, които съставляват конкуренти и трето лице – техният търговски партньор. Конкуренти са предприятия, които купуват или предлагат един и същи продукт. При изследване на практиката на ВАС обаче се оказва, че отношението между конкурентите не е правоотношение. За съжаление г-жа Кьосева се е въздържала да вземе отношение по това становище. Отсъства правният анализ на едно важно понятие, за което се изтъква, че е икономическо. Впрочем такова поведение на недемонстриране на

собствено виждане може да се констатира и по други спорни и важни въпроси.

Конкурентното право също е обект на внимание. То е представено като комплекс от правила, предназначени за защита на конкуренцията, които имат като крайна цел защита на потребителите – с. 56. Не са изтъкнати обаче специфичните, характерни черти на конкуренцията. Дефиницията е твърде обща.

Понятието за картел е представено на базата на легалната дефиниция по пар. 1, т. 5 от ДР на ЗЗК. Но същественият анализ на картела се съдържа на с. 81 и сл. Авторката представя определението предимно в икономическата литература, а по отношение на правните белези за основа ѝ служи чл. 15 ЗЗК. Г-жа Кьосева открива, че картелът по смисъла на конкурентното право не е договорно обединение на търговци, а предприятие, което е физическо или юридическо лице, или неперсонифицирано образувание, а самото договорно обединение на търговци под формата на консорциум е предприятие, което е страна в една от възможните форми на картела – споразумение или съгласувана практика между предприятия – с. 85.

Авторката твърди, че в монографията се съдържат редица научни приноси, които са систематизирани в края на книгата. Те обаче не са същински научни приноси, защото не представляват ново знание, а се изразяват само в критиката на определението за картел в ЗЗК и вторичното право на ЕС. Трудно може да се приеме за принос и посочването на елементите на фактическия състав на общата забрана за картел, както и предложенията за усъвършенстване на законодателството в пар. 1, т. 5 от ЗЗК. Заслужава внимание обаче предложението глобите за картелиране да се допълнят с персонални

санкции за лицата, взели решение за участие в картел; забраната тези лица да участват в управлението и контрола на търговски дружества. Предлага се за обсъждане идеята за криминализиране на участието в забранен картел. Предложенията обаче не са разгледани задълбочено, не са обсъдени евентуалните негативни последици, до които те биха довели и реалните възможности за тяхното предлагане. Освен това не става ясно дали г-жа Кьосева е първият автор, който прави такова предложение.

Положителни страни на работата са прецизността на цитатите, ясният и точен юридически език.

Някои критични бележки на хабилитационния труд

Като обща слабост на труда бих посочила ограничеността на собствените виждания и становища на авторката и преобладаване на описателния, дискрептивния подход. Представени са законите на големите европейски държави в областта на картела и защитата на конкуренцията, но липсва по-задълбочен анализ при използване на сравнителноправния подход. Биха могли да се направят важни изводи, които биха имали съществено значение при тълкуването на правните норми в разглежданата област.

Тъй като работата фактически е посветена както на българското право, така и на правото на ЕС, смятам, че мястото на разработката на картела в правото на ЕС не би следвало да бъде в точката, носеща заглавието „исторически и сравнителноправен преглед”, а да бъде обособена в самостоятелна точка. Освен това не бива да се смесва и

сравителноправното изследване с историческото развитие на правната уредба на картела в България.

2. Научният подход не е адекватно избран. Преобладава дискриптивният метод на изследване на проблемите. Авторката се движи плътно по правната уредба в договора за ЕС и ЗЗК и разглежда основни понятия на конкурентното право, като напр. понятието за предприятие, ограничения на конкуренцията, видове ограничения предимно през призмата на решенията на Съда на ЕС. Европейското конкурентно право и практиката на Съда на ЕС не остават само в рамките на т. 5 от глава първа, а обхващат и господстват в цялото съчинение. Така научният труд се превръща в коментар на европейската правна уредба и съдебна практика. Но науката изисква по-голяма аналитичност и творчество. Очаквах да видя появата на научни конструкции направени на базата на богатата европейска съдебна практика.

5 Заключение:

Кандидатката за академичното звание „доцент” Мария Кьосева е трудолюбива и старателна. Положила е усилия при изучаване на достъпните ѝ съчинения в областта на конкурентното право, критикува правната уредба у нас. Запозната е с правната материя, която е обект на научно изследване. Няма обаче подход при извършване на научни изследвания, макар да разполага с познания по българското и европейското стопанско право. Въпреки това същата отговаря на

изискванията на **чл. 24, ал. 1 ЗРАСРБ** за заемане на академичната длъжност "доцент", а именно:

1. придобила е образователна и научна степен "доктор";
2. минали са повече от две години от заемане на академична длъжност "асистент", "главен асистент",
3. представила е публикуван монографичен труд, който не повтаря представените за придобиване на образователната и научна степен "доктор" трудове.
4. Има необходимата преподавателска практика и натовареност по научната специалност «стопанско право», а именно минималния хорариум лекции, изискван от чл. 64, ал. 2 ПРАСПУ – общо по дисциплините Търговско право и Банково право – 30 часа, съгласно удостоверение на ПУ «П. Хилендарски» У-2928 от 12.09.2015 г.

Въз основа на изложеното давам положително становище за конкурса и предлагам на гл. ас. Мария Кьосева да се присъди академичната длъжност «доцент» **в научна област 3. Социални, стопански и правни науки. Професионално направление 3.6. Право. Научна специалност : Стопанско право в Юридическия факултет на ПУ „П. Хилендарски”.**

16.04.2017 г.

Подпис:

